

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра міжнародного приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчальної роботи

_____ ***І.О. Мінгазутдінов***

«___» _____ 2013 р.

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«Економіка та право європейської інтеграції»

(Цивільне і торгове право країн Європейського Союзу)

для студентів

галузі знань

0302 «Міжнародні відносини»

напряму підготовки

7.03020101 «Міжнародні відносини»

Київ – 2013

Розробник: к. ю.н., доц. **Криволапов Богдан Михайлович**

Обговорено та рекомендовано до видання Науково-методичною радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол від «____» _____ 20__ року №____

Голова науково-методичної ради

_____ (_____)

«____» _____ 20__ року

© **Криволапов Б.М., 2013 рік**

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка та право європейської інтеграції (цивільне і торгове право країн Європейського Союзу)» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» з галузі знань – 0302 «Міжнародні відносини», напряму підготовки – 7.03020101 «Міжнародні відносини».

Предметом вивчення дисципліни «Економіка та право європейської інтеграції (цивільне і торгове право країн Європейського Союзу)» є: історичні процеси виникнення, становлення та розвитку цивільного та торгового права в основних системах права, проведення порівняльно-правового дослідження вчення про джерела цивільного права, систему цивільного права, елементи, суб'єктів, об'єкти, особливості застосування матеріальних норм, сутність та підходи до вирішення проблемних питань цивільно-правових відносин та торгових відносин, особливості захисту суб'єктивних прав, речові відносини, зобов'язальні, деліктні та квазиделіктні відносини.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Економіка та право європейської інтеграції (цивільне і торгове право країн Європейського Союзу)» має зв'язок з такими навчальними дисциплінами, як «Міжнародне приватне право», «Порівняльне цивільне право», «Право ЄС» а також з іншими спеціальними курсами приватноправової спрямованості.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістовних модулів:**

1. Загальне положення про цивільне та торговельне право ЄС
2. Речове та зобов'язальне право країн ЄС.

I. Мета та завдання навчальної дисципліни

- 1.1. Метою** навчальної дисципліни є надання студентам базових теоретичних знань в області порівняльного цивільного права, зокрема, оволодіння ними нормативним матеріалом – діючим законодавством України, міжнародних договорів, прикладів з судової практики.
- 1.2. Основними завданнями** вивчення даної навчальної дисципліни є надання необхідних навичок для виконання практичної, аналітичної та науково-дослідної роботи у сфері порівняльного цивільного та торгового права.
- 1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен – знати:**
 - понятійний апарат цивільного та торгового права ЄС;
 - основні інститути, вимоги вітчизняного законодавства, законодавства країн ЄС та основні нормативні акти ЄС;
 - особливості становлення та тенденції сучасного розвитку цивільного та торгового права в ЄС;

вміти:

- застосовувати чинне законодавство України та країн ЄС;

- формулювати юридичні висновки й консультації цивільного та торгового права країн ЄС.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 3 кредити ECTS. Зокрема: *лекції – 17 год., семінарські заняття – 17 год., самостійна робота – 38 год.*

2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

3. Засоби діагностики успішності навчання та методи оцінювання

3.1 Знання та розуміння студентів оцінюється за допомогою: тематичних досліджень, здійснення аналітики, групової роботи, кейс-стаді, ситуативних тестових завдань, опитування у різних формах.

3.2. Когнітивні навички (навички мислення) оцінюються через: аналіз, есе, кейси, різнорівневі тести, оцінювання усіх частин окремих модулів, включаючи самостійну роботу.

3.3 Практичні навички студентів оцінюються за допомогою: проектною практичною роботи, есе, кейсів, комбінованих різнорівневих тестів у поєднанні або без поєднання з конкретними ситуативними завданнями; написання практичної роботи, рольових ігор, аналізу ситуацій роботи органів судочинства, зокрема та насамперед міжнародного, практичної роботи міжнародних інституцій, порівняльного аналізу правових норм.

3.4 Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки (100%)** включає: презентацію (20%), глибинність методології у репрезентованому дослідженні (20%), здійсненність та узгодженість пропозицій (20%), ступінь оригінальності (20%) та визначення методологічних проблем теми, ситуації (20%) та **оцінювання практичної підготовки (100%)** включає: якісну цілісність спостереження (25%), здатність оцінити проблему (25%), ідентифікацію шляхів і методологію вирішення проблеми, яка виникла чи може виникнути (25%), окреслення шляхів вирішення специфічних (неординарних) проблем (25%).

Контроль якості вищої освіти, засоби діагностики та методи оцінювання детально зазначені у «Положенні про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» та відповідно у робочих програмах навчальних дисциплін.

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль І.

Загальне положення про цивільне та торгівельне право країн ЄС

Тема 1. Поняття цивільного та торгового права. Предмет та система цивільного та торгового права

Поняття цивільного та торгового права. Місце цивільного та торгового права в системі правових галузей.

Предмет, методи і функції цивільного та торгового права. Система цивільного та торгового права. Порівняльне цивільне та торгове право. Цивільне та торгове право ЄС.

Поняття та предмет науки цивільного та торгового права. Методи, що використовуються в науці цивільного та торгового права: формально-логічний, порівняльний, системно-структурний, конкретно-соціологічний. Система науки цивільного права. Цивільне право та інші юридичні науки.

Тема 2. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн

Джерела цивільного права Франції та ФРН. Французький цивільний кодекс 1804 р. (ФЦК). Структура кодексу. Інституційна основа. Рецепція ФЦК. Дуалізм цивільного права Франції. Торгівельний кодекс Франції 1807 р. Джерела Цивільного права ФРН. Німецьке цивільне укладення 1896 р. Пандектна система. Дуалізм цивільного права Німеччини. Німецьке торгове укладення (НГУ) – 1897 р.

Джерела цивільного права Англії та США. Становлення загального права. Формування загального права. Система судових наказів. Статутне право Англії. Розповсюдження англійського права. Характерні риси цивільного права США. Вплив англійського права. Федеральне право та право штатів. Компетенція федерального законодавства. Цивільні кодекси Луїзіани, Каліфорнії. Президент - основне джерело цивільного права США. Єдиний Торгівельний Кодекс США.

Джерела цивільного та торгового права ЄС. Тенденції зближення та уніфікації норм цивільного права в країнах ЄС.

Тема 3. Фізичні особи як суб'єкти цивільного та торгового права

Поняття цивільної правоздатності та дієздатності. Цивільна правоздатність фізичної особи. Початок та кінець правоздатності фізичної особи. Зміст та обсяг правоздатності. Визначення фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи такою, що померла. Встановлення факту смерті.

Поняття фізичної дієздатності фізичної особи. Вплив віку та стану здоров'я на дієздатність фізичної особи. Повна цивільна дієздатність. Часткова цивільна дієздатність. Обмежена дієздатність. Визнання фізичної недієздатності. Опіка. Піклування.

Поняття комерсанта за законодавством країн ЄС.

Тема 4. Юридичні особи в цивільному та торговому праві ЄС

Поняття та ознаки юридичної особи. Теорії юридичної особи. Теорія фікції. Теорія реальності.

Правоздатність юридичної особи. Дієздатність юридичної особи. Місце знаходження юридичної особи. Види юридичних осіб. Юридичні особи публічного права. Установи. Товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, акціонерне товариство).

Асоціації. Корпорації. Консорціуми. Концерни.

Створення юридичної особи. Філії та представництва юридичної особи. Припинення юридичної особи.

Загальна характеристика правового регулювання юридичних осіб в Євросоюзі. Гармонізація корпоративного права в Європейському Союзі. Директиви про реорганізацію компаній. Директиви про фінансову звітність. Директива про товариство з одним учасником. Директива про права акціонерів. Наднаціональні компанії у праві Євросоюзу. Європейське об'єднання з економічних інтересів. Європейське товариство. Європейський кооператив.

Тема 5. Представництво в цивільному та торговому праві ЄС

Поняття, значення та підстави представництва. Сфера застосування представництва. Види представництва. Поняття повноважень представника і їх особливості. Довіреність. Форма довіреності. Строк довіреності. Передоручення. Припинення довіреності. Торгівельне представництво та посередництво в праві зарубіжних країн. Представництво, що здійснюється торговими агентами.

Представництво в праві Англії та США.

Директива Ради N 86/653/ЄЕС «Щодо зближення законодавств держав-членів ЄС відносно незалежних комерційних агентів» від 18.12.1986 р.

Тема 6. Правочини в цивільному та торговому праві країн ЄС.

Поняття і види правочинів. Умова дійсності правочинів. Сторони в правочинах. Зміст правочину. Єдність волі і волевиявлення. Недійсність правочинів. Мнимі і удавані правочини. Нікчемні і заперечні правочини. Правові наслідки визнання недійсності правочину.

Поняття торгової операції. Класифікація торгових операцій в країнах ЄС.

Тема 7. Строки в цивільному та торговому праві країн ЄС

Поняття та значення строків в цивільному праві. Види строків. Гарантійні строки, претензійні строки.

Поняття та значення позовної давності. Види строків позовної давності в країнах ЄС. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання перебігу позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Позовна давність в німецькому, французькому та англо-американському праві.

Змістовий модуль II.

Речове та зобов'язальне право країн ЄС.

Тема 8. Об'єкти цивільного права.

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Класифікація речей. Майно як об'єкт цивільного права. Гроші та цінні папери як суб'єкт цивільного права. Окремі види цінних паперів. Дії, послуги як об'єкти цивільного права. Результати творчої діяльності як об'єкти права.

Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав (честь, гідність фізичної особи, найменування юридичної особи, товарний знак, права авторства). Службова та комерційна таємниця.

Тема 9. Загальні положення про речове право та право власності в країнах ЄС

Поняття речового права. Підстави виникнення речових прав. Об'єкти речових прав. Суб'єкти речових прав. Види речових прав. Захист речових прав.

Поняття права власності. Зміст права власності. Форми власності. Ризик випадкового знищення майна. Виникнення права власності. Припинення права власності.

Право власності господарських товариств. Акціонерна власність. Право власності господарських об'єднань. Власність кооперативів. Власність господарських організацій. Власність релігійних організацій.

Загальні поняття власності громадян. Об'єкти права приватної власності фізичних осіб. Умови виникнення і припинення права приватної власності фізичних осіб. Здійснення фізичними особами права приватної власності.

Загальні положення про державну і комунальну власність. Підстави виникнення права державної і комунальної власності. Зміст і здійснення права державної і комунальної власності. Правовий режим майна державних підприємств. Особливості правового регулювання режиму майна державних бюджетних установ.

Поняття права спільної власності. Види спільної власності. Право спільної часткової власності. Право спільної сумісної власності подружжя. Значення та засоби захисту права власності. Витребування майна власником із чужого незаконного володіння. Витребування майна власником від добросовісного набувача. Витребування грошей і цінних паперів на пред'явника. Захист прав власника від порушень, не поєднаних із позбавленням володіння. Інші засоби цивільно-правового захисту права власності.

Тема 10. Володіння та інші речові права в цивільному та торговому праві країн ЄС

Володіння. Поняття і зміст володіння. Суб'єкти володіння. Виникнення володіння. Припинення володіння. Захист володіння майном.

Право обмеженого користування чужими речами (сервітутами). Поняття сервітуту. Земельний сервітут. Види сервітутів. Право користування чужим рухомим майном без одержання доходу (узус). Право користування чужим майном із одержанням доходів (узуфрукт). Право користування житловими помешканнями власниками житлових будинків і квартир, які не є учасниками спільної сумісної або часткової власності. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Поняття емфітевзису. Встановлення та припинення емфітевзису.

Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій). Наслідки втрати права користування земельною ділянкою власником нерухомого майна. Припинення суперфіцію. Захист суперфіцію.

Довірча власність в англо-американському праві (зміст відносин, виникнення та припинення). Права та обов'язки сторін при довірчій власності в англо-американському праві.

Речові права підприємців за законодавством країн ЄС.

Тема 11. Загальні положення про зобов'язання

Поняття і система зобов'язального права. Поняття і елементи зобов'язань. Об'єкти зобов'язань. Зміст зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань.

Договір. Адміністративні акти. Заподіяння шкоди іншій особі. Придбання або збереження майна за рахунок коштів іншої особи без достатніх підстав.

Сторони в зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Часткові зобов'язання. Солідарні та субсидіарні зобов'язання. Регресне зобов'язання.

Уступка вимоги і переведення боргу.

Загальні умови виконання зобов'язань. Виконання зобов'язань сторонами. Виконання зобов'язань третьою особою. Строк виконання зобов'язань. Місце виконання зобов'язань. Дострокове виконання зобов'язань. Виконання взаємних зобов'язань за договором. Валюта виконання грошових зобов'язань. Виконання зобов'язання з множинністю осіб. Виконання часткового зобов'язання. Виконання солідарного зобов'язання. Виконання субсидіарного зобов'язання.

Виконання зобов'язання. Припинення зобов'язань заліком. Збіг боржника і кредитора в одній особі. Припинення зобов'язань угодою сторін. Припинення зобов'язань неможливістю виконання. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Відшкодування збитків, спричинених порушенням зобов'язання. Збитки і неустойка. Відповідальність і виконання зобов'язань в натурі. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. Субсидіарна відповідальність. Наслідки порушення зобов'язання з вини обох сторін. Відповідальність боржника за дії третіх осіб. Прострочення боржника. Прострочення кредитора.

Тема 12. Забезпечення виконання зобов'язань

Способи забезпечення зобов'язань. Неустойка. Види неустойки.

Порука. Відповідальність поручника. Права поручника, який виконав зобов'язання.

Права та обов'язки поручника у разі поставлення до нього вимоги. Припинення поруки.

Гарантія. Забезпечення гарантією зобов'язання принципала. Незалежність гарантії від основного зобов'язання. Обов'язки гаранта під час розгляду вимоги бенефіціара. Межі зобов'язання гаранта. Припинення гаранта.

Завдаток. Наслідки невиконання і припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком.

Застава. окремі види застави. Права та обов'язки заставодавця та заставоутримувача. Припинення застави.

Утримання.

Тема 13. Загальні положення про договори

Цивільно-правовий договір. Поняття, значення та функції договору в цивільному праві. Види договору. Договори односторонні, двосторонні, багатосторонні, оплатні та безоплатні. Договір на користь третьої особи. Інші види договорів. Господарські договори. Види господарських договорів.

Зміст і тлумачення договору. Істотні умови договору. Звичайні умови договору. Випадкові умови договору. Взірцеві умови договору. Публічний договір. Договір про приєднання. Попередній договір. Тлумачення договору.

Укладання, зміна і розривання договору. Укладення договору. Стадії укладення договору. Оферта. Акцепти. Момент укладання договору. Уніфікація договору за формою, яка містить строк для акцепту та яка не містить строку для акцепту. Акцепт, одержаний із запізненням. Акцепт, одержаний на інших умовах.

Місце укладання договору в країнах романо-германської системи. Вирішення переддоговірних спорів. Місце укладання угоди в країнах англо-американського права.

Зміна або розірвання договору. Підстави для зміни або розірвання договору. Форма і порядок зміни або розірвання договору.

Комерційні договори в праві країн ЄС. Принципи європейського договірного права.

Тема 14. Позадоговірні зобов'язання в цивільному праві країн ЄС

Загальні положення про публічне обіцяння винагороди. Поняття та зміст зобов'язання із публічного обіцяння нагороди без оголошення конкурсу.

Публічне обіцяння нагороди через конкурс. Скасування або зміна умов конкурсу. Рішення про виплату нагороди (премії). Використання премійованих витворів творчості, що представлені на конкурс. Повернення здобувачем результатів, які представлені на конкурс.

Поняття зобов'язання із безпідставного збагачення або збереження майна. Його відмінність від суміжних правовідносин. Суб'єктивний склад та підстави виникнення зобов'язань із безпідставного придбання або зберігання майна.

Спосіб виконання зобов'язання, обсяг виконання. Майно, що не підлягає поверненню.

Особливості правового регулювання зобов'язань, що виникають із безпідставного збагачення у різних правових системах (Франції, ФРН, Англії, країнах Східної Європи).

Ведення чужих справ без доручення. Відшкодування витрат, зазнаних при веденні чужих справ без доручення. Надання звіту про ведення чужих справ без доручення.

Поняття зобов'язань із заподіяння шкоди (деліктні зобов'язання). Відмінність їх від інших цивільно-правових відносин. Відношення власності, договірні зобов'язання, інші позадоговірні зобов'язання.

Джерела правового регулювання зобов'язань із заподіяння шкоди в Україні, країнах Східної Європи, розвинутих країн Заходу (Франція, ФРН, Англія).

Умови виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди. Склад цивільного правопорушення, його елементи. Шкода. Поняття шкоди. Проблема відшкодування моральної шкоди в Україні, країнах СНД та окремих країнах Заходу.

Поняття протиправної поведінки та її форми. Відшкодування шкоди, заподіяної у стані крайньої необхідності. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою та шкодою. Теорія необхідного та випадкового причинного зв'язку в науці цивільного права. Використання теорії еквівалентності або необхідної умови (*conditio sine qua non*) та теорії типового (адекватного) причинного зв'язку у західних правових системах.

Вина особи, що заподіяла шкоду. Презумпція винуватості. Форми вини у цивільному та кримінальному праві. Вина потерпілого.

Загальні зобов'язання із заподіяння шкоди (загальний делікт). Інші види зобов'язань із заподіяння шкоди (спеціальні делікти).

Система деліктних зобов'язань в країнах Східної Європи.

Системи зобов'язань із заподіяння шкоди у цивільному законодавстві країн Заходу. Система "генерального делікту" в ФЦК. Система "сингулярних деліктів" (*torts*) в англо-американському праві. Змішана система деліктів в Германському цивільному уложенні.

Регламент ЄС № 864/2007 Європейського Парламенту і Ради щодо права, що застосовується до не договірних зобов'язань від 11.07.2007 року. Зобов'язання, що виникають із безпідставного збагачення в проекті Єдиної системи принципів законодавства.

5. Рекомендована література

Основна

1. Бушев А.Ю., Макарова О.А., Попондопуло В.Ф. Коммерческое право зарубежных стран: Учебное пособие/ Под общ. ред. В.Ф. Попондопуло. — СПб.: Питер, 2003.— 288 с.
2. Гражданское и торговое право зарубежных государств: Учебник. Отв. Ред. Е.А.Васильев, А.С. Комаров. В 2-х томах – М., 2004–2005.
3. Гражданское и торговое право зарубежных стран: Учеб. пособие. / Под ред. проф. В. В. Безбаха и проф. В.К. Пугинского — М.: МЦФЭР, 2004. — 896 с.
4. Гражданское и торговое право капиталистических стран. Учеб. Пособие / Под ред. В.П. Мозолина, М.И. Кулагина. – М.: Высш. Школа, 1980.
5. Гражданское право. В 3-х томах. Учебник. / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – М.: ООО «ТК Велсби», 2002.
6. Гражданское право: Учебник. / Под редакцией Е.А. Суханова. В 2-х томах. – М., 2002.
7. Енциклопедія цивільного права України: енциклопедія / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Я.М. Шевченко. – К.: ВД «Ін

- Юре», 2009. – 952 с.
8. Марченко М.Н. Курс сравнительного правоведения. – М.: ООО «Городец-издат», 2002.
 9. Основные институты гражданского права зарубежных стран. Сравнительно-правовое исследование. Руководитель авторского коллектива д.ю.н. В.В. Залесский – М.: НОРМА, 1999.
 10. Сайдо А.Х. Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности): Учебник. / Под ред. В.А. Туманова. – М.: Юристъ, 2003.
 11. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
 12. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.
 13. Цивільне право України: Академічний курс : підручник: У 2-х т. / За ред. Я.М. Шевченко. – К.: ВД «Ін Юре», 2006 – Т. 1: Загальна частина. – 696 с.
 14. Цивільне право України: Академічний курс : підручник: У 2-х т. / За ред. Я.М. Шевченко. – К.: ВД «Ін Юре», 2006 – Т. 2: Особлива частина. – 520 с.
 15. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера, Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В.Дзери, Н.С. Кузнецової. – К.: ЮрінкомІнтер, 2006.
 16. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. / За редакцією розробників Цивільного кодексу України. – В 2-х томах. – К.: Істина, 2004–2006.
 17. Мережко А.А. Транснаціональне торговельне право (lex mercatoria). – К.: Таксон, 2002. – 463 с.
 18. Тынель А., Функ Я., Хвалец В. Курс международного торгового права. — Мн.: Амалфея, 1999. – 600 с.
 19. Право Европейского союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю. Кашкина — М.: Юристъ, 2009. – 1054 с.
 20. Право Європейського Союзу: підручник/ за ред. В.І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.

Додаткова

21. Ana Mercedes Lopez Rodrigues. Lex Mercatoria [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://www.jura.au.dk>.
22. Roy Goode, Herbert Kronke, Ewan McKendrick, Jeffrey Wool, Transnational commercial law : text, cases, and materials. Oxford; New York: Oxford University Press, 2007 - 770 p.
23. Агарков М.М. Учение о ценных бумагах. – М., 1994.
24. Агеев А.Б. Акционерное законодательство Швейцарии. Постатейный комментарий. – М.: Статут, 2005.
25. Актуальные вопросы гражданского права. / Под ред. М.И. Брагинского. – Исследовательский центр частного права. Российская школа частного права. – М.: Статут, 1998.

26. Актуальные вопросы гражданского права. / Под ред. М.И. Брагинского; Исследовательский центр частного права. Российская школа частного права. – М.: Издательство «Статут», 1998.
27. Актуальные проблемы науки и практики коммерческого права. Сб. научных статей. Выпуск 5. / Под общ. ред. В.Ф. Попондопуло и О.Ю. Скворцова. – М.: Волтерс Клувер, 2005.
28. Андреев В.К. Представительство в гражданском праве. – М., 1978.
29. Белов А.П. Способы обеспечения обязательств во внешнеэкономических сделках. – М.: Внешнеэкономический центр «СОВИНТЕРЮР», 1992.
30. Беневоленская З.З. Доверительное управление имуществом в сфере предпринимательства. – СПб: Юридический центр Пресса, 2002.
31. Бегловек О. Економічне право Європейського Союзу. – К.: Таксон, 2003.
32. Белоглазек Александр. Міжнародне контрактне право. – К.: Таксон, 2000. – 170 с.
33. Бойцова В.В. Правовая система Нидерландов. – М., 1998.
34. Вагацума С., Ариидзуми Т. Гражданское право Японии. В двух книгах. – М., 1983.
35. Вершини А.П. Выбор способа защиты гражданских прав. – СПб., 2000.
36. Виткявичус П.П. Гражданская правосубъектность государства. – Вильнюс, 1978.
37. Гармонизация законодательства Украины и международная интеграция: внешнеэкономический аспект. Сб. научн. трудов. – Донецк: Юго-Восток, 2006.
38. Германское право. Часть 1. Гражданское уложение: Пер. с нем. / Серия: Современное зарубежное и международное частное право. – М.: Международный центр финансово-экономического развития, 1996.
39. Гонгало Б.М. Обеспечение выполнения обязательства. – М., Спарк. 1999. – 152с.
40. Гражданский кодекс Квебека: пер. с англ. / Серия: Современное зарубежное и международное частное право. – М.: Международный центр финансово-экономического развития, 1996.
41. Гражданский кодекс Польши – М., 1996.
42. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) / пер. с франц. В. Захватаев. / Отв. ред. А. Довгерт. – К.: Истина, 2006.
43. Гражданский кодекс Чехии – М., 1996.
44. Гражданское и торговое право капиталистических государств: Учебник. / Под ред. Васильева Е.А. – М.: МО, 1993.
45. Гражданское право Украины. В двух частях. Часть -1. Под ред. А.А. Пушкина, доц. В.М. Самойленко. – Х., 1996.
46. Гражданское торговое и семейное право капиталистических стран: Сборник нормативных актов: гражданские и торговые кодексы. – М., 1986.
47. Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сборник нормативных актов. Обязательственное право. Учеб. Пособие / Под. ред. В.К. Пучинского, М.И. Кулагина. – М.: Изд-во УДН, 1986.

48. Давид Рене, Жоффре Спиноза К. Основные правовые системы современности. – М., 1996.
49. Дейвис Г. Право внутреннего рынка Европейского Союза: Учебн. пособие. – К.: Знання-Прес, 2004.
50. Дженкс Э. Английское право. – М., 1947.
51. Единообразный торговый кодекс США. – М., 1996.
52. Жамен С., Лакур Л. Торговое право, – М., 1993.
53. Зенин И.А. Гражданское и торговое право капиталистических стран. Учебное пособие. – М.: Изд. МГУ. 1992.
54. Зобов'язальне право: теорія і практика. Навч. посібн. для студентів юрид. вузів і фак. ун-тів / О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова, В.В. Луць та інші; За ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 1998.
55. Зыкин И.С. Договор во внешнеэкономической деятельности. — М.: Междунар. отношения, 1990. — 224 с.
56. Инкотермс 2010. Публикация ИСС № 715. Правила ИСС по использованию национальных и международных торговых терминов / Пер. с англ. Н.Г. Вилковой. Издательство: Инфотропик Медиа, 2010. — 274 с
57. Кибенко Е.Р. Корпоративное право Великобритании. Законодательство. Прецеденты, комментарий. – К.: Юстиниан, 2003.
58. Кібенко О.Р. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи: перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі України. Серія «Юридичний радник». – Х.: Страйд, 2005.
59. Кібенко О.Р., А. Пендах Сарбах. Право товариств (Company Law): порівняльно-правовий аналіз права ЄС та законодавства України. – К.: Юстиніан, 2006.
60. Контрактное право. Мировая практика. Собр. документов в 3-х томах. Т.2. Компании. / Под ред. и с предисловием Петровой Г.В. – М., 1992.
61. Ласк Г. Гражданское право США. – М., 1961.
62. Лунц Л.А. Деньги и денежные обязательства в гражданском праве. – М., 1999.
63. Луць В.В. Контракти в підприємницькій діяльності. Навч. посібн. – К.: Юрінком Інтер, 2008.
64. Міжнародні та національні стандарти корпоративного управління (збірник кодексів та принципів).- К.: Міжнародна фінансова корпорація, 2002.
65. Морандьер Ж. Гражданское право Франции. – Т. II. – М.: Иностранная литература, 1960.
66. Новый Гражданский процессуальный кодекс Франции / Отв. ред. А. Довгерт. – К., 2004.
67. Основные институты гражданского права зарубежных стран. Сравнительно-правовое исследование. – М., 1999.
68. Основы немецкого торгового и хозяйственного права. – М., 1995.
69. Погрібний С.О. Володіння у цивільному праві. – Одеса, 2002.
70. Право власності в Україні. За редакцією О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – К., 2000.

71. Право Европейского Союза: Учебник. / Под ред. С. Кашкина. – М.: Юристъ, 2004.
72. Право и внешняя торговля / Отв. ред. В.С. Поздняков. М.: Международ. отношения, 1987. – 152 с.
73. Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / Под общ. ред. Е.Б. Кубко, В.В. Цветкова. – К.: Юринком Интер, 2003.
74. Проблемы гражданского и предпринимательского права Германии. – М., 2001.
75. Рабинович Н.В. Недействительность сделки и ее последствия. – Ленинград, 1960.
76. Регулювання сфери фінансових послуг у праві Європейського Союзу та перспективи адаптації законодавства України / За наук. ред. С. Шевчука. – Харків: Консум, 2002.
77. Розенберг М.Г. Контракт международной купли-продажи. Современная практика заключения. Разрешение споров. – М. Международный центр финансово-экономического развития, 1996.
78. Ромовська З. Українське цивільне право. Підручник: загальна частина. – К., 2005 р.
79. Рябиков С.Ю. Агентские соглашения во внешнеэкономических связях». – М.: Внешнеэкономический центр «СОВИНТЕРЮР», 1992.
80. Рясенцев В.А. Основания представительства в советском гражданском праве. Уч. записки ВЮЗИ. – М., 1948.
81. Свобода П. Вступ до Європейського права / Пер. з чеської. – К.: «К.І.С.», 2006.
82. Свод английского права / Составитель Э. Дженкс. – М., 1941.
83. Скловский К.И. Собственность в гражданском праве. – М., 2000.
84. Спасибо-Фатеева И.В. Акционерные общества: корпоративные правоотношения. – Харьков, 1998.
85. Французский гражданский кодекс. – М., 1941.
86. Харитонов Є.О. Історія приватного права Європи: західна традиція – Одеса, 2001.
87. Харитонов Є.О. Цивільне право України : підручник / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, О.В. Старцев. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Істина, 2009. – 816 с.
88. Цвайгерт К., Кётц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: В 2 т. – Том 2. – Пер с нем. – М.: Международные отношения, 1998.
89. Цивільне право: у 2-х т. підручник / За ред. проф. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатеевої, В.Л. Яроцького. – Х.: Право, 2011 – Т. 2 / ред.: В.І. Борисова, І.В. Спасибо-Фатеева, В.Л. Яроцький. – 816 с.
90. Чувпило О.О. Правове регулювання економічних відносин в Європейському Союзі // Економіка та право. – 2006. – № 2 (15). – С. 17-20.
91. Шапира Ж. Международное право предпринимательской деятельности. Пер. с франц. Островской Е.П. и Малькова Д.Г.— М.:А/О Издательская группа «Прогресс», 1993. — 159.

92. Шапп Я. Основы гражданского права Германии. – М., 1996.
93. Эннекцерус Л. Курс германского гражданского права. П/т.1. – М., 1949;
П/т.2. – М., 1950.